

Dosar nr. 997/93/2013
(2125/2015)

R O M Â N I A

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI
SECȚIA A III A CIVILĂ ȘI PENTRU CAUZE CU MINORI ȘI DE FAMILIE

DECIZIA CIVILĂ NR. 227 A

Ședința publică de la 14.04.2016.

Curtea constituită din :

PREȘEDINTE - Ionelia Drăgan
JUDECĂTOR - Mari Ilie
GREFIER - Mariana Chivu

* * * * *

Pe rol se află pronunțarea asupra cererilor de apel formulate de apelantul MINISTERUL PUBLIC – PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALȚA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE – DIRECȚIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE și de către apelantul pârât STATUL ROMÂN PRIN MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE, împotriva sentinței civile nr. 756 din 10.03.2015, pronunțată de Tribunalul Ilfov-Secția Civilă, în contradictoriu cu intimatul reclamant

Pricina are ca obiect – reparare prejudicii erori judiciare.

Dezbaterile în fond și susținerile orale ale părților au avut loc la termenul de judecată din data de 24.03.2016, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, ce face parte integrantă din prezenta decizie, când Curtea, având nevoie de timp pentru a delibera și pentru a da posibilitate părților să depună concluzii scrise, a amânat consecutiv pronunțarea cauzei la data de 31.03.2016, la data de 7.04.2016, apoi la data de 14.04.2016, când a decis următoarele :

C U R T E A

Deliberând asupra apelurilor civile de față, constată următoarele:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Ilfov, la data de 15.03.2013, reclamantul a chemat în judecată pârâtul STATUL ROMÂN prin MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE reprezentat de D.G.F.P. ILFOV solicitând instanței ca prin hotărârea pe care o va pronunța, să dispună obligarea acestuia la plata daunelor materiale și daunelor morale în cuantum de 1.300.000 lei, pentru 299 de zile, perioadele de privare de libertate fiind cuprinse în intervalele 08.05.1998 - 06.07.1988 și 18.12.2001 - 13.08.2002, arestare preventivă, dar abuzivă, dispusă de Parchetul Militar și Tribunalul Militar Teritorial București.

La data de 05.04.2013, reclamantul a depus la dosarul cauzei completare a cererii de chemare în judecată solicitând cu privire la cuantumul daunelor materiale rezultat din calculul efectuat pe perioada de la trecerea anticipată la pensie până la împlinirea vârstei de 55 de ani a reclamantului referitor la diferențele dintre cuantumul pensiei primite și solda la care ar fi fost îndreptățit a o primi, precum și diferența rezultată dintre cuantumul pensiei anticipate stabilite la 15.05.1999 și cuantumul pensiei care ar fi fost stabilit, în cazul în care pensionarea ar fi avut loc la vârsta de 55 ani pe perioada 01.09.2008 - 01.02.2013 reprezintă o sumă totală provizorie cu titlu de daune materiale de 162.120 lei, urmând ca suma exactă să fie stabilită în baza expertizei financiare solicitată ca probă în cererea principală.

La data de 17.05.2013, pârâtul a depus la dosarul cauzei întâmpinare solicitând respingerea acțiunii formulate de reclamant ca neîntemeiata, arătând că situația de fapt nu se circumscrie prevederilor art. 504 Cod procedură penală pentru a fi justificată în speță, acordarea de măsuri reparatorii din partea Statului Român. Cu privire la cuantumul daunelor morale în sumă de 1.000.000 euro, a arătat că reclamantul nu a administrat probe de natură a justifica suferințele produse în plan fizic și psihic.

În ceea ce privește solicitarea acordării de daune materiale reprezentând echivalentul drepturilor salariale pe perioada arestării solicita respingerea solicitării ca total neîntemeiata având în vedere faptul ca dispozițiile art. 505 nu prevăd în sarcina Statului Roman prin Ministerul Finanțelor Publice plata de daune materiale, ci prevăd doar faptul ca daca persoanele respective erau încadrate în munca timpul cat au fost private de libertate constituie vechime în munca.

La data de 24.05.2013, reclamantul a depus răspuns la întâmpinarea pârâtei solicitând instanței sa constate ca susținerile și argumentele pârâtei sunt lipsite de temei din punct de vedere al situației reale de fapt, dar și cu privire la situația din punct de vedere legal al temeiului cererii.

Prin sentința civilă nr.756/10.03.2015, Tribunalul Ilfov a admis în parte cererea formulata de reclamant și a obligat pârâtul la plata către reclamant a sumei de 137.260 lei, cu titlu de daune materiale și a sumei de 448.500 lei, cu titlu de daune morale.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că, potrivit biletului de liberare nr.391/1998 emis de Direcția Generală a Penitenciarelor (fila 22), reclamantul a fost arestat pe o perioadă de 60 de zile de la data de 08.05.1998 până la data de 06.07.1998 pentru săvârșirea infracțiunilor de fals și înșelăciune.

Prin rezoluția din data de 12.12.2001 emisă de Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel (filele 107-108) s-a dispus schimbarea încadrării juridice a faptelor de fals material în înscrisuri oficiale, fals în înscrisuri sub semnătură privată, uz de fals și înșelăciune în formă calificată în fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și înșelăciune, fără a se mai reține forma calificată.

Potrivit biletului de liberare nr. 40258/2002 (fila 31), reclamantul a fost arestat pe o durată de 239 de zile de la data de 18.12.2001 până la data de 13.08.2002, pentru săvârșirea infracțiunii de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni.

Ulterior, prin ordonanța din data de 18.12.2006 emisă de Direcția Națională Anticorupție (fila 109), ca urmare a aplicării legii mai favorabile, s-a dispus schimbarea încadrării juridice față de reclamant din prevederile art. 215 alin. 1, 3, 5 C. pen. cu aplic. alin. 2 C. pen. și art. 75 lit. a C. pen. în prevederile art. 215 alin. 1, 3 cu aplic. art. 41 și art. 75 lit. a C. pen., precum și din prevederile art. 248 rap. la art. 248¹ C. pen. cu art. 41 alin. 2 și art. 75 lit. a C. pen. în prevederile art. 248 C. pen. cu aplic. art. 41 alin. 2, art. 75 lit. a C. pen.

Prin rechizitoriul din data de 20.12.2006 întocmit de Direcția Națională Anticorupție (filele 86-93) s-a dispus trimiterea în judecată în stare de libertate a reclamantului pentru infracțiunea de înșelăciune. De asemenea, prin același rechizitoriu s-a constatat că pentru faptele de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și instigare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor a intervenit prescripția specială, iar în privința infracțiunii de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni s-a dispus netrimiterea acestuia în judecată, întrucât din probele administrate în cauză nu a rezultat că acesta și-a manifestat voința de a constitui o asociere sau de a fi membru al acesteia în sensul de a exista o înțelegere, de a acționa potrivit unui plan în scopul săvârșirii infracțiunii.

Prin sentința penală nr. 981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție (filele 74-78), rămasă definitivă prin decizia penală nr. 422/05.10.2011 pronunțată de Completul de 9 judecători, reclamantul a fost achitat, în baza art. 11 pct. 2 lit. a raportat la art. 10 lit. d C. proc. pen. pentru săvârșirea infracțiunii de înșelăciune în formă continuată,

reținând că, în cauză, faptele materiale reținute în sarcina acestuia nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune.

Instanța de fond a reținut incidența art. 504 C. proc. pen. și a apreciat că prin raportare la circumstanțele concrete ale cauzei, reclamantul se află în situația reglementată de prevederile legale anterior menționate.

Astfel, tribunalul a reținut îndeplinită condiția ca reclamantul să fi fost privat de libertate pentru pe perioadă de 299 de zile, în intervalul 08.05.1998-06.07.1998 și 18.12.2001-13.08.2002.

Cu privire la caracterul nelegal al privării de libertate, tribunalul a reținut, de asemenea, îndeplinită această cerință. Sub acest aspect, s-a constatat că, prin rechizitoriul din data de 20.12.2006 întocmit de Direcția Națională Anticorupție s-a dispus trimiterea în judecată în stare de libertate a reclamantului pentru infracțiunea de înșelăciune, infracțiune cu privire la care s-a dispus achitarea reclamantului prin sentința penală nr. 981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 422/05.10.2011 pronunțată de Completul de 9 judecători, în baza art. 11 pct. 2 lit. a raportat la art. 10 lit. d C.proc.pen.

În privința faptelor de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și instigare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, tribunalul a reținut că, prin același rechizitoriu din data de 20.12.2006, s-a constatat că a intervenit prescripția specială, iar în privința infracțiunii de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni s-a dispus netrimiterea acestuia în judecată, întrucât din probele administrate în cauză nu a rezultat că acesta și-a manifestat voința de a constitui o asociere sau de a fi membru al acesteia în sensul de a exista o înțelegere, de a acționa potrivit unui plan în scopul săvârșirii infracțiunii.

Așadar, tribunalul a reținut că hotărârea penală de achitare, rămasă definitivă se impune instanțelor civile, cu putere de lucru judecat, prin această decizie reținându-se, din expunerea rezumativă a lucrărilor dosarului, fără dubiu că nu sunt probe temeinice din care să rezulte vinovăția reclamantului. Așa fiind, prezumția sa de nevinovăție a fost încălcată, reclamantul fiind arestat 299 de zile pentru fapte pentru care nu a fost găsit vinovat fie prin achitarea definitivă, fie prin netrimiterea în judecată, fie prin intervenirea prescripției speciale a răspunderii penale.

Așa cum în mod constant a decis Curtea Europeană a Drepturilor Omului, proclamând „dreptul la libertate”, par.1 al art.5 are în vedere libertatea individuală în accepțiunea ei clasică, adică libertatea fizică a persoanei urmărind ca nimeni să nu fie privat de această libertate în mod arbitrar. Din momentul în care România a devenit parte contractantă a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, textele de lege care vizează drepturi și garanții care fac obiectul de reglementare al acestei convenții se interpretează în conformitate cu dispozițiile acesteia, potrivit principiului preeminenței dreptului internațional, consacrat de dispozițiile art. 11 și ale art. 20 din [Constituția României](#).

Or, dreptul la libertate și siguranță este garantat de art. 5 din Convenție, care în par. 1 lit. c) prevede că nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția cazului în care a fost arestat sau reținut în vederea aducerii în fața autorității judiciare competente, sau când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia. Dreptul la despăgubiri în situația lipșirii nelegale de libertate este garantat, de asemenea, de art. 5 paragraful 5 din Convenție, care condiționează acordarea de despăgubiri doar de existența unei arestări nelegale, fără a fi necesară o hotărâre judecătorească anterioară prin care să se constate nelegalitatea reținerii sau arestării.

În același sens, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului a statuat în mod constant că scopul esențial al art. 5 este protejarea individului împotriva

arbitrariului autorităților statale și că, în realizarea acestui scop, orice privare de libertate trebuie să aibă o bază legală.

De altfel, în același sens, s-a decis și în contenciosul constituțional prin [Decizia nr. 45/1998](#), statuându-se că principiul responsabilității statului față de persoanele care au suferit din cauza unor erori judiciare săvârșite în procesele penale trebuie aplicat tuturor victimelor unor asemenea erori, fiind inadmisibil ca anumite erori judiciare neimputabile victimei să fie suportate de aceasta.

Unul dintre criteriile prin prisma cărora Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează legalitatea restrângerii de libertate este cel potrivit căruia organul care a dispus-o, să fi analizat în prealabil posibilitatea luării altor măsuri, nu atât de severe ca o restrângere de libertate, iar acestea să fi fost găsite insuficiente în persoana inculpatului/învinutului. Astfel, trebuie arătat de ce măsura arestării este absolut necesară și care sunt motivele concrete de luare a acestei măsuri, care nu trebuie să se rezume la o redare generică a prevederilor [art.148 din vechiul Cod de procedură penală](#), ci trebuie argumentate la persoana în cauză și conduita acesteia, motivele de drept reținute în justificarea măsurii arestării.

În cauza Tase contra României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a sancționat practica, pe care a constatat-o ca fiind obișnuită, a procurorilor români de a nu menționa motivele concrete ale măsurii arestării, în special atunci când este vorba despre invocarea pericolului pentru ordinea publică, ca fiind contrară art. 5 alin. (1) lit. c) din Convenție, în sensul de a nu fi conformă cu procedura prevăzută de lege.

Or, în raport de aceste elemente, arestarea reclamantului a fost dispusă de către procuror și s-a derulat în condițiile vechilor reglementări ale Codului de procedură penală privind măsura arestării preventive, care au fost apreciate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, ca nefiind conforme exigențelor art.5 din Convenție, aspect ce a determinat și o primă condamnare a României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Pantea împotriva României ([hotărârea din 3 iunie 2003](#)).

De asemenea, în cuprinsul ordonanței de arestare preventivă, motivele care au justificat adoptarea măsurii au fost reprezentate de reținerea incidenței prevederilor art.148 lit.f) C.proc.pen., menționându-se că pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită este mai mare de 4 ani, iar lăsarea în libertate a reclamantului constituie pericol public, măsura fiind analizată de către tribunal la 27 aprilie 2010, în cadrul încheierii prin care s-a dispus arestarea preventivă și mai apoi la data de 11.05.2010, în cadrul încheierii prin care s-a dispus prelungirea arestării preventive, considerându-se că motivele care justificau măsura inițială rămăneau neschimbate, circumstanțele cauzei fiind așadar, similare cu cele din cauza Tase vs. România.

Sub acest aspect, Curtea Europeană a apreciat că o persoană acuzată de o infracțiune trebuie să fie întotdeauna eliberată în procesul pendinte exceptând cazul în care Statul poate arăta că există motive “relevante și suficiente” pentru a justifica detenția continuă. Justificarea pentru orice perioadă de detenție, indiferent cât de scurtă, trebuie să fie demonstrată în mod convingător de către autorități (cauza Tase vs. România - par. 36).

Nereținerea în cuprinsul hotărârii de achitare a împrejurării că privarea sau restrângerea de libertate a fost nelegală nu poate constitui, în opinia tribunalului, un fine de neprimire al acțiunii reclamantului, câtă vreme reclamantul și-a fundamentat pretențiile atât pe prevederile art.539 C.proc.pen., cât și pe cele înscrise în art.52 alin.3 din Constituție și, respectiv, art.5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului; or, aceste norme, garantează libertatea individuală, statuând că statul răspunde patrimonial pentru erorile judiciare săvârșite în procesele penale.

În consecință, chiar dacă [art. 504 C. proc. pen.](#) prevede limitativ cazurile în care se acordă despăgubiri pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare, iar în cauză nu s-a probat existența unei hotărâri penale care să constate nelegalitatea măsurii arestării preventive, față

de dispozițiile art. 20 și art. 23 din Constituția României, art. 5 paragraf 5 și art. 6 din Convenția Europeană, acțiunea nu este inadmisibilă, deoarece art. 20 din Constituție reglementează supremația normelor convențiilor internaționale la care România este parte, referitoare la drepturile și libertățile fundamentale, în situația unor neconcordanțe între aceste norme.

Pentru a reține ca finalitate caracterul nelegal al privării reclamantului de libertate, tribunalul a constatat că aprecierea asupra legalității măsurii arestării preventive trebuie raportată nu numai la dispozițiile art.143 și, respectiv, art.148 din vechiul Cod de procedură penală, ci și la finalizarea procesului penal prin una din soluțiile de scoatere de sub urmărire penală, de încetare a urmăririi penale, de netrimiteri în judecată, respectiv, de achitare sau de încetare a procesului penal. Or, prin hotărârea penală de achitare a reclamantului nu s-a constatat caracterul nelegal al măsurii arestării preventive, dispuse în cursul aceluiași proces penal împotriva acestuia, dar prin această hotărâre (care se impune cu autoritate de lucru judecat instanței civile) s-a stabilit că nu există probe certe din care să rezulte că reclamantul a săvârșit fapta penală pentru care a fost arestat preventiv, trimis în judecată și condamnat (nedefinitiv în primul ciclu procesual), în situația acestuia fiind aplicat principiul „în dubio pro reo”.

Tribunalul nu a reținut apărările pârâtului în sensul că pentru infracțiunile pentru care a intervenit prescripția specială a răspunderii penale nu se poate reține caracterul nelegal al măsurii arestării preventive întrucât reclamantul nu a uzat de procedura continuării procesului penal, având în vedere că incidența acestei cauze de înlăturare a răspunderii penale constituie un beneficiu recunoscut de lege în favoarea inculpatului și în niciun caz uzarea de un astfel de beneficiu legal nu poate fi interpretat în defavoarea reclamantului. Tribunalul a circumscris și perioada arestării preventive pentru aceste infracțiuni pentru care a operat prescripția unei durate nelegale a măsurii privării de libertate, reclamantul nefiind condamnat pentru aceste infracțiuni, intervenirea prescripției înlăturând răspunderea sa penală.

Prin urmare, tribunalul a reținut caracterul nelegal al măsurii arestării preventive a reclamantului.

Referitor la cuantumul prejudiciului invocat de reclamant, tribunalul a reținut conținutul prevederilor art.505 C.proc.pen..

În ceea ce privește daunele materiale, tribunalul a reținut că reclamantul a solicitat obligarea pârâtului la plata diferenței dintre solda de încasat pentru perioada mai 1999 - septembrie 2008 și pensia netă încasată, precum și diferența dintre pensia la care ar fi fost îndreptățit în situația în care reclamantul ar fi fost înscris la pensie în septembrie 2008 cu cea stabilită în anul 1999 cuprinsă pe perioada septembrie 2008 - iunie 2014.

Sub acest aspect, tribunalul a apreciat întemeiată solicitarea reclamantului, care a administrat dovezi în sensul acestui prejudiciu. Astfel, tribunalul a reținut că reclamantul a fost trecut în rezervă la data de 15.05.1999 (filele 23-27), împrejurare care nu s-ar fi produs dacă nu ar fi intervenit măsura arestării nelegale a reclamantului.

Potrivit raportului de expertiză contabilă efectuat în cauză de expert ..., astfel cum a fost completat, diferența dintre pensia la care ar fi fost îndreptățit reclamantul în situația în care ar fi fost înscris la pensie în septembrie 2008 cu cea stabilită în anul 1999 cuprinsă pe perioada septembrie 2008 - iunie 2014 este de 60.468 lei (fila 158). Iar diferența dintre solda de încasat pentru perioada mai 1999 - septembrie 2008 și pensia netă încasată este de 76.792 lei (fila 197).

Prin urmare, tribunalul a apreciat că măsura privării nelegale de libertate a reclamantului pe o durată de 299 de zile a avut drept consecință trecerea în rezervă anticipată a acestuia, diminuându-se, astfel, drepturile materiale de care ar fi beneficiat dacă nu ar fi fost supus respectivelor măsuri și urmărilor acestora.

Pe cale de consecință, tribunalul a obligat pârâtul la plata către reclamant a sumei de 137.260 lei, cu titlu de daune materiale.

În privința daunelor morale, tribunalul a reținut că la aprecierea cuantumului acestora, conform art.505 C.proc.pen. și art.52 alin.(3) din Constituție coroborat cu art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie avută în vedere necesitatea acoperirii consecințelor negative suferite de reclamant și familia sa în plan fizic și psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost lezate și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării, măsura în care reclamantului i-a fost afectată situația familială prin arestarea sa preventivă, fără ca prin aceasta să se încerce o reparare cu mult peste vătămarea produsă, de natură a determina o îmbogățire fără justă cauză în persoana acestuia.

Or, probele administrate în cauză și evaluate de tribunal, nu sunt, de natură a conduce la o evaluare atât de mare a prejudiciului moral suferit, sumă pretinsă de reclamant cu acest titlu de 1.300.000 lei, apărând ca exagerată.

Astfel, tribunalul a reținut că, într-adevăr, reclamantul a dovedit prin probatoriul administrat înregistrarea unui prejudiciu moral ca efect al arestării sale preventive în condițiile la care s-a făcut referire în prima parte a considerentelor, pe o perioadă de 299 zile, a cercetării sale în procesul penal, pe parcursul mai multor ani, timp în care a planat asupra sa, suspiciunea că s-ar face vinovat de infracțiunile menționate, pentru care ulterior a fost fie achitat definitiv, fie s-a dispus netrimiterea în judecată, fie datorită prelungirii duratei cercetărilor a intervenit prescripția specială a răspunderii penale, din atingerile și încălcările dreptului personal nepatrimonial la libertate, cu consecința inclusiv a unor inconveniente de ordin fizic datorate pierderii confortului, dar și sub aspect socio-profesional, fiind afectate, totodată, în mod implicit acele atribute ale persoanei care influențează relațiile sociale - onoare, reputație - precum și pe cele care se situează în domeniul afectiv al vieții uman - relațiile cu prietenii, apropiații, vătămări care își găsesc expresia cea mai tipică în durerea morală încercată de victimă și de familia acestuia.

De asemenea, s-a reținut că este real că în condițiile în care reclamantul a fost în imposibilitate de a-și desfășura normal viața privată, de a fi alături de familie, o asemenea stare de fapt a determinat înregistrarea unui prejudiciu moral, și de către membrii familiei acestuia. Astfel, în această perioadă de timp căsătoria reclamantului s-a destrămat, dispunându-se desfacerea acesteia prin sentința civilă nr. 6587/06.04.2000 pronunțată de Judecătoria Sector 1 București (fila 30), după ce anterior reclamantul și fosta sa soție au fost evacuați din locuință prin sentința civilă nr./30.11.1999 pronunțată de Judecătoria sector 1 București (fila 29).

În privința fiului reclamantului, tribunalul a reținut că, la data primei arestări, acesta avea vârsta de 16 ani, iar la cea de-a doua arestare avea vârsta de 18 ani, fiul devenind în această perioadă de timp consumator de droguri (filele 37-38), situație creată inclusiv de lipsa prezenței tatălui din viața copilului într-o perioadă extrem de importantă în ceea ce privește creșterea, dezvoltarea, educarea și formarea personalității unui copil. Efectul acestei obișnuințe a fiului reclamantului de a consuma droguri a avut urmări atât de dramatice încât, în anul 2013, s-a produs decesul acestuia, astfel cum rezultă din certificatul de deces aflat la fila 120 dosar.

În privința reclamantului, tribunalul a reținut că privarea nelegală de libertate a acestuia, precum și durata cercetărilor penale și a procesului penal au avut consecințe nefavorabile și asupra carierei sale profesionale. Astfel, reclamantul, absolvent al școlii militare de ofițeri activi, având studii superioare de politehnică și activând în domeniul apărării antiaeriene și informaticii (filele 18-21), se afla la momentul arestării sale într-un moment de maximă valorificare a pregătirii profesionale acumulată de-a lungul timpului.

Buna sa reputație profesională, aprecierea și recunoașterea de care se bucura au fost știrbite ca urmare a percepției publice create prin faptul arestării sale, care s-a dovedit a fi în

final nelegală. Imaginea sa publică a fost compromisă ca urmare a faptelor de care a fost acuzat și a intensei mediatizări a cazului în presa centrală, ca fiind un caz de mare corupție (filele 39-48).

În acest sens, tribunalul a constatat că s-a dovedit în cauză existența unei legături de cauzalitate în măsura privării de libertate a reclamantului și prejudiciul cauzat, prin luarea în considerare a probelor administrate, câtă vreme aceste mijloace de dovadă, la a căror administrare pârâtul nu s-a opus, au reliefat faptul că, în perioada analizată, viețile reclamantului, a soției și copilului acestuia au fost în mod evident afectate negativ.

De asemenea, tribunalul a mai reținut și împrejurarea că, în cauză, reclamantul nu a fost condamnat definitiv, în procesul penal, ci a fost achitat, aspecte care nu pot fi reanalizate de către instanța civilă, fiind intrate sub autoritatea de lucru judecat, însăși decizia penală de achitare constituind o reparație a prejudiciului moral suferit ce nu trebuie ignorată, ea cântărind în mod corespunzător în balanța acoperirii în concret a prejudiciului integral și real suferit.

Pe de altă parte, desfășurarea cercetărilor penale, chiar finalizate cu constatarea nevinovăției reclamantului, nu are în sine un caracter ilicit, întrucât nicio normă de drept intern sau internațional nu conține o prevedere în acest sens.

De asemenea, scopul acordării daunelor morale, cu consecința "reabilitării" sociale a celui condamnat pe nedrept, este atins prin chiar faptul admiterii cererii de acordare a daunelor, iar nu neapărat prin cuantumul acestora.

Reținând că este de netăgăduit că orice arestare și inculpare pe nedrept produce celor în cauză, suferințe pe plan moral și social, că astfel de măsuri lezează demnitatea și onoarea, libertatea individuală, drepturi personal nepatrimoniale ocrotite de lege și că, din acest punct de vedere, le produce un prejudiciu moral care justifică acordarea unei compensații materiale și aplicând în cauză principiile jurisprudenței CEDO în materie la care s-a făcut referire, tribunalul a apreciat că se impune o diminuare a cuantumului daunelor morale pentru acoperirea prejudiciilor cauzate reclamantului și familiei sale la suma globală de 448.500 lei.

Pentru toate aceste considerente, tribunalul a admis în parte cererea și a obligat pârâtul la plata către reclamant a sumei de 137.260 lei, cu titlu de daune materiale și a sumei de 448.500 lei, cu titlu de daune morale.

Împotriva acestei sentințe au formulat apel MINISTERUL PUBLIC – PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE – DIRECȚIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE și pârâtul STATUL ROMÂN PRIN MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE REPREZENTAT DE D.G.F.P. BUCUREȘTI.

Apelantul Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție a criticat hotărârea instanței de fond pentru următoarele motive.

A susținut acest apelant că în mod nelegal s-a apreciat faptul că „neconstatarea expresă din cuprinsul hotărârii de achitare a împrejurării că privarea sau restrângerea de libertate a fost nelegală nu poate constitui, un fine de neprimire al acțiunii reclamantului”, mai ales în condițiile în care reclamantul și-a fundamentat pretențiile pe prevederile art.504 alin.(2) și (3) din C.proc.pen., dar și pe cele înscrise în art.52 alin. (3) din Constituție și, respectiv, art.5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Apelantul a apreciat că achitarea inculpatului nu echivalează cu o privare nelegală de libertate în condițiile în care aceasta măsură a fost luată cu respectarea dispozițiilor prevăzute de art.136 alin.(1) din vechiul Cod de procedură penală prin raportare la art.148 alin.(1) și art.143 alin.(1) din vechiul Cod de procedură penală.

Nelegalitatea măsurii arestului preventiv are în vedere chestiuni ce țin de nerespectarea condițiilor legale de luare, prelungire ori menținere a arestării preventive, iar nu chestiuni de apreciere.

Elementele ce țin de aprecierea judecătorului cum ar fi înlăturarea unei stări de pericol pentru ordine publică, gravitatea faptei, circumstanțele personale ale inculpatului nu reprezintă condiții de legalitate.

Or, în aprecierea acestui apelant, în situația în care niciun act jurisdicțional pronunțat în cauza penală a inculpatuluinu a conchis în sensul nelegalității măsurii arestării preventive, pronunțarea hotărârii definitive de achitare nu constituie premisa necesară de antrenare a răspunderii statului, în temeiul dispozițiilor art.504 alin.(2) și (3) din vechiul Cod de procedură penală și nu poate deschide vocația reclamantului la acordarea unor daune materiale și morale.

Așadar pentru angajarea răspunderii statului, în sensul dispozițiilor art.504 alin.(2) și (3) din C.proc. pen, condiția *sine qua non* este ca eroarea judiciară să fie dovedită.

Or, în cauză existența erorii în sensul dispozițiilor art.504 alin.(2) și (3) din vechiul Cod de procedură penală nu a fost dovedită, instanța de fond, în disprețul legii, și-a asumat rolul de a crea, de a abroga sau de a modifica o normă juridică și a îndeplinit în mod nelegal rolul de legislator pozitiv, angrenând răspunderea statului în mod abuziv.

În adevăr, dispozițiile art.20 din Constituție permit judecătorului de fond aplicarea principiului subsidiarității normelor și tratatelor internaționale, dar acest principiu nu trebuie aplicat decât în situația în care există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte și legile interne.

Or, legislația internă în materie nu este în neconcordanță cu dispozițiile art.5 din Convenție, ci reprezintă o aplicare a acestuia.

A mai susținut apelantul că în mod nelegal Tribunalul Ilfov a reținut că „pentru infracțiunile pentru care a intervenit prescripția specială a răspunderii penale se poate reține caracterul nelegal al măsurii arestării preventive”, deoarece reclamantul nu a uzat de procedura continuării procesului penal, iar această cauză de înlăturare a răspunderii penale nu poate constitui un beneficiu recunoscut de lege în favoarea inculpatului și nu poate să îi dea dreptul la despăgubiri pentru erori judiciare.

Constatarea intervenirii prescripției speciale prin rechizitoriul nr.48/P/2006 din data de 20.12.2006 întocmit de Direcția Națională Anticorupție pentru faptele de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și instigare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor săvârșite de către inculpatulnu reprezintă o eroare judiciară, în sensul dispozițiilor art.504 alin.(2) și alin.(3) din vechiul Cod de procedură penală.

Prescripția răspunderii penale reglementată de dispozițiile art.122 din Vechiul Cod de procedură penală, constă în stingerea raportului juridic penal de conflict născut prin săvârșirea unei infracțiuni ca urmare a nerealizării lui într-un anumit termen prevăzut de lege.

Prin prescripție se stinge răspunderea penală adică se stinge dreptul statului de a stabili răspunderea penală și de a aplica pedeapsa sau măsura educativă prevăzută de lege pentru infracțiunea comisă și se stinge totodată obligația infractorului de a mai suporta consecințele săvârșirii infracțiunii.

Așadar, prescripția înlătură răspunderea penală, dar nu stabilește nevinovăția inculpatului față de săvârșirea infracțiunii pentru care s-a constatat împlinită această instituție.

În ceea ce privește instituția prescripției speciale această instituție era reglementată de art.124 din vechiul Cod de procedură penală (art.155 alin.(4) din Noul Cod de procedură penală) și stabilește faptul că prescripția înlătură răspunderea penală oricâte întreruperi ar interveni, dacă termenul de prescripție prevăzut la art. 122 este depășit cu încă o dată.

În atare situație nu se poate constata nevinovăția inculpatului la săvârșirea infracțiunilor pentru care s-a constatat împlinită instituția prescripției speciale, în condițiile în care inculpatul nu a solicitat continuarea procesului penal pentru a-și dovedi nevinovăția.

De asemenea, împlinirea termenului de prescripție specială nu poate conduce în mod automat la constatarea arestării nelegale dispusă pentru fapta pentru care s-a constatat

împlinită această instituție, deoarece art.504 din vechiul Cod de procedură penală nu reglementează o astfel de situație.

A mai susținut acest apelant că tribunalul a aplicat în mod abuziv dispozițiile art. 5 paragraful 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prin reținerea faptului că hotărârea penală de achitare, rămasă definitivă echivalează cu încălcarea prezumției de nevinovăție a inculpatului și îi dă dreptul acestuia necondiționat la despăgubiri.

Prezumția de nevinovăție prevăzută de art.6 parag.2 din Convenție constă în faptul că, atunci când un proces penal a fost finalizat printr-o soluție de achitare, persoana împotriva căreia a fost formulată acuzația este considerată din punct de vedere juridic nevinovată.

Regula în dubio pro reo constituie un complement al prezumției de nevinovăție, un principiu instituțional care reflectă modul în care principiul aflării adevărului consacrat de art.5 din Noul Codul de procedură penală se regăsește în materia probațiunii.

Luarea, prelungirea sau menținerea măsurii arestării preventive pe parcursul procesului penal nu este incompatibilă cu respectarea principiului de nevinovăție, deoarece nu implică dispunerea unei măsuri în care să fie constatată vinovăția inculpatului. Organele judiciare atunci când dispun luarea măsurii arestării preventive trebuie doar să dovedească existența unei suspiciuni rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni alături de celelalte condiții prevăzute de lege, iar nu faptul că inculpatul se face vinovat de săvârșirea unei infracțiuni.

În atare situație reținerea de către instanța de fond a faptului că hotărârea penală de achitare, rămasă definitivă echivalează cu încălcarea prezumției de nevinovăție a inculpatului și îi dă dreptul acestuia necondiționat la despăgubiri reprezintă o aplicare abuzivă a dispozițiilor art. 5 paragraful 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Prin admiterea în parte a acțiunii reclamantului și acordarea unor daune materiale și morale în condițiile în care nu s-a dovedit existența unei erori judiciare, în sensul dispozițiilor art.504 alin.(2) și (3) din vechiul Codul de procedură penală, dispoziții conforme cu prevederile art.52 alin.(3) din Constituție și art. 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, instanța de fond a încălcat principiul securității juridice, element fundamental al statului de drept, astfel cum este reglementat de art.6 din CEDO.

Prin apelul declarat, pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice a solicitat schimbarea în parte a hotărârii apelate, iar pe fond respingerea acțiunii formulate de intimatul reclamant, ca neîntemeiată.

Acest apelant pârât a invocat excepția prescripției dreptului material la acțiune al intimatului-reclamant Inel Ioan, solicitând admiterea acesteia pentru următoarele considerente:

Prin decizia penală nr.422/05.201 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, în dosarul nr.6863/1/2011 rămasă definitivă și irevocabilă la data de 05.10.2011 s-a dispus achitarea reclamantului Inel Ioan.

Ca urmare, dreptul intimatului reclamant de a solicita în conformitate cu dispozițiile art. 538 Cod procedură penală repararea de către Statul Român a pagubei suferite s-a născut la data la care prin sentința penală nr.981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție a rămas definitivă prin decizia penală nr.422/05.10.2011 pronunțată de completul de 9 judecători, prin care s-a dispus, achitarea reclamantului respectiv 05.10.2011 de la acest moment începând să curgă termenul de prescripție a dreptului material la acțiune.

Termenul limită stabilit de lege pentru formularea unei acțiuni întemeiată pe dispozițiile art.538 Cod procedură penală este de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată sau a ordonanțelor procurorului, după caz.

În consecință, de la data de 05.10.2011 și până la data introducerii acțiunii de către intimatul-reclamant, respectiv 15.03.2013, au trecut mai mult de 6 luni, astfel încât apelantul

pârât a solicitat a se constata întemeiată excepția invocată și în consecință respingerea acțiunii reclamantului, ca fiind prescrisă.

Pe fondul cauzei, a solicitat respingerea acțiunii formulată de intimatul-reclamant ca neîntemeiată, având în vedere că situația de fapt nu se circumscrie prevederilor art. 538 și urm. din noul cod de procedură penală pentru a fi justificată în speță acordarea de masuri reparatorii din partea Statului Român.

Astfel, articolul 5 alin.(1) lit.c) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, permite statelor să dispună privarea de libertate a unei persoane suspecte de comiterea unei infracțiuni în cadrul unei proceduri penale. O astfel de privare de libertate este justificată de necesitatea prezentării suspectului în fața unei instanțe care să decidă asupra fondului acuzației penale îndreptate împotriva sa.

În ceea ce privește obligarea instituției la plata daunelor morale în suma de 448.500 lei, s-a susținut că intimatul-reclamantnu a administrat probe de natură a justifica suferințele produse în plan fizic și psihic.

Cu privire la daunele morale, apelantul a apreciat că acestea sunt destinate să confere intimatului-reclamant o satisfacție echitabilă, dar nu pot fi stabilite într-un quantum exagerat, nejustificat de circumstanțele speței, să-i confere un folos material necuvenit, fără justificare cauzală în eroarea penală și consecințele acesteia.

Nu se poate vorbi de o încălcare a art.52 alin.(3) din Constituția României, având în vedere că textul constituțional nu dă o altă definiție a erorii judiciare, ci stabilește că răspunderea se stabilește în condițiile legii. De asemenea, în opinia apelantului pârât, nu se poate vorbi de o încălcare a art.3 din Protocolul 7 la CEDO.

Oricât de subiectiv ar fi, prin natura sa, caracterul prejudiciului moral, numai o apreciere echilibrată, ar putea compensa dificultatea cuantificării sale, practica instanțelor de judecată în materie, oferind o mai concretă aplicare a criteriilor pe care le regăsim la art.505 Cod procedura penală, pentru stabilirea felului și întinderii reparației: „durata privării de libertate sau a restrângerii de libertate suportate, precum și de consecințele produse asupra persoanei ori familiei celui privat de libertate sau a cărui libertate a fost restrânsă”.

Astfel, nu poate fi susținută ideea unui prejudiciu efectiv în cazul daunelor morale, unde prejudiciul se localizează la nivelul valorilor personalității umane al suferințelor fizice și psihice.

Criteriile legale se regăsesc în dispozițiile art.505 alin (1) Cod Procedura Penală și au în vedere durata privării de libertate, consecințele produse asupra persoanei ori asupra familiei celui privat de libertate.

În ceea ce privește obligarea Statului Roman prin Ministerul Finanțelor Publice la plata sumei de 137.260 lei reprezentând daune materiale, apelantul pârât a solicitat respingerea acestui capăt de cerere ca nedovedit.

Intimatul reclamant a formulat întâmpinare la apelul formulat de Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, solicitând respingerea acestuia ca nefundat având în vedere că Înalta Curte de Casație și Justiție a dispus achitarea în urma a numeroase termene acordate finalizării judecării cauzei fără să fireieșit din întregul material probator, că faptele pentru care intimatul a fost arestat preventiv și trimis în judecată, au fost săvârșite de către acesta.

Or, în lipsa temeiurilor pentru care a fost dispusă arestarea preventivă, măsura dispusă nu poate fi decât nelegală.

Intimatul consideră că atât în ipoteza scoaterii de sub urmăririi penale, cât și a achitării din lipsa probatoriului sau a încetării urmăririi penale/încetarea procesului penal pentru autoritate de lucru judecat situațiile sunt identice și nu se poate impune o completare sau un act jurisdicțional, cum pretinde DNA.

În cazul în speță există trei elemente cu strânsă legătura în ce privește nelegalitatea măsurii arestărilor preventive și anume: supoziția săvârșirii unor fapte pedepsite de legea penală; constatarea ulterioară a inexistenței dovezilor care să susțină indiciile rezonabile de săvârșirea a unor fapte pedepsite de legea penală avute în vedere la momentul dispunerii măsurii arestării preventive; adoptarea soluției de scoatere de sub urmărire penală cu indicarea temeiului legal al hotărârii respective - unul din situațiile reglementate de art. 10 cod de procedura penală anterior.

În lipsa probatoriului și în raport de temeiul legal al hotărârii de scoatere de sub urmărire penală sau achitarea, se constată implicit, în ce măsura arestarea preventivă a fost nelegală. Pentru ca măsura arestării preventive să fi fost legală, trebuia ca ulterior luării acestei măsuri să fie produse dovezile în baza cărora a fost luata măsura, în caz contrar, arestarea a fost nelegală întrucât, nu este obligatoriu ca o persoană să fie arestată doar pe supoziții ulterior neconfirmate și mai ales, persoana respectivă să fie ținută în arest preventiv o lungă perioadă de timp, ca în cazul în speță.

În situația reglementată de art.10 alin.(1) Cod de procedură penală anterior nici nu mai contează dovezile incriminante, ci doar existența, în cazul în speță, a autorității de lucru judecat.

Nimeni nu susține că faptele față de care a intervenit prescripția ar reprezenta o eroare judiciară, ci doar acelea pentru care, codul penal prevedea cele mai severe pedepse și față de care atât DNA, cât și Înalta Curte au dispus măsurile care conduc la constatarea erorilor judiciare.

Nu poate fi primită în niciun fel susținerea DNA că pentru nesolicitarea continuării procesului penal nu mai funcționează prezumpția de nevinovăție.

Intimatul reclamant a formulat întâmpinare la apelul declarat de apelantul pârât Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice, solicitând respingerea acestuia ca nefondat.

Referitor la excepția prescripției dreptului material la acțiune, intimatul reclamant a solicitat a se constata că temeiul legal al acțiunii este calificată fără dubii, ca fiind o acțiune de natură civilă și se întemeiază pe prevederile codului civil 1864, noul cod de procedură civilă și prevederile aplicabile speței din codul de procedură penală 1968 cu trimiteri la prevederi din Constituție și la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În acest context, aplicabile speței în ceea ce privește perioada de 18 luni până la care intimatul avea dreptul să inițieze acțiunea sa în despăgubiri sunt prevederile art.506 alin.(2) din Codul de procedură penală 1968 și nicidecum prevederile art.541 alin.(2) din Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală și, ca atare, solicită respingerea excepției invocate ca fiind lipsită de temei legal.

Pe fondul cauzei, intimatul reclamant a apreciat că argumentele și susținerile apelantului Ministerul Finanțelor Publice sunt imprecise, parțial având legătura cu obiectul dedus judecății ori lipsite de fundament.

Curtea, analizând concomitent criticile de apel formulate de către cei doi apelanți, dat fiind că acestea se întrepătrund, constată următoarele:

Cererea cu care reclamantul a investit instanța de fond reprezintă o acțiune în răspundere civilă delictuală întemeiată pe prevederile art. 504 și următoarele Cod procedură penală vechi din 1968, în vigoare la data introducerii acțiunii – 11.03.2013. Aceasta deoarece, Noul Cod de procedură penală care a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014, potrivit art. 103 din Legea nr. 255 din 19 iulie 2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, prin dispozițiile sale nu retroactivează pentru a fi incident art. 538 din acest nou cod, astfel încât întreaga problematică de fapt și de drept dedusă judecății trebuie analizată prin raportare la art. 504 și următoarele din Cod procedură penală vechi din 1968, în vigoare la data introducerii acțiunii.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 504 alin. 3 din Codul de procedură penală, are dreptul la repararea pagubei persoana a cărei privare sau restrângere de libertate în mod nelegal a fost stabilită prin următoarele acte procesual penale: prin ordonanță a procurorului de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate; prin ordonanță a procurorului de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. 1 lit. j); prin hotărâre a instanței de revocare a măsurii privative sau restrictive de libertate; prin hotărâre definitivă de achitare ori prin hotărâre definitivă de încetare a procesului penal pentru cauza prevăzută în art. 10 alin. 1 lit. j). Are drept la repararea pagubei suferite și persoana care a fost privată de libertate după ce a intervenit prescripția, amnistia sau dezincriminarea faptei.

De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 506 alin. 2 din Codul de procedură penală, în caz de eroare judiciară, acțiunea în despăgubire „poate fi introdusă în termen de 18 luni de la data rămânerii definitive, după caz, a hotărârilor instanței de judecată sau a ordonanțelor procurorului, prevăzute în art. 504”.

Așa fiind, în mod greșit a susținut apelantul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice că termenul de prescripție ar fi cel de 6 luni, prevăzut de art. 538 din Noul Cod de procedură penală.

Potrivit situației de fapt reținute de prima instanță, necontestată de cei doi apelanți, reclamantul a fost arestat pe o perioadă de 60 de zile de la data de 08.05.1998 până la data de 06.07.1998, pentru săvârșirea infracțiunilor de fals și înșelăciune, astfel cum rezultă din biletul de liberare nr.391/1998 emis de Direcția Generală a Penitenciarelor.

De asemenea, prin rezoluția din data de 12.12.2001 emisă de Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel, s-a dispus schimbarea încadrării juridice a faptelor de fals material în înscrisuri oficiale, fals în înscrisuri sub semnătură privată, uz de fals și înșelăciune în formă calificată în fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și înșelăciune, fără a se mai reține forma calificată.

Ulterior, reclamantul a mai fost arestat pe o durată de 239 de zile de la data de 18.12.2001 până la data de 13.08.2002, pentru săvârșirea infracțiunii de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, astfel cum rezultă din biletul de liberare nr. 40258/2002.

Astfel, reclamantul a fost privat de libertate pentru pe perioadă de 299 de zile, în intervalul 08.05.1998-06.07.1998 și 18.12.2001-13.08.2002.

Prin ordonanța din data de 18.12.2006 emisă de Direcția Națională Anticorupție, ca urmare a aplicării legii mai favorabile, s-a dispus schimbarea încadrării juridice față de reclamant din prevederile art. 215 alin. 1, 3, 5 C. pen. cu aplic. alin. 2 C. pen. și art. 75 lit. a C. pen. în prevederile art. 215 alin. 1, 3 cu aplic. art. 41 și art. 75 lit. a C. pen., precum și din prevederile art. 248 rap. la art. 248¹ C. pen. cu art. 41 alin. 2 și art. 75 lit. a C. pen. în prevederile art. 248 C. pen. cu aplic. art.41 alin. 2, art. 75 lit. a C. pen.

Prin rechizitoriul din data de 20.12.2006 întocmit de Direcția Națională Anticorupție s-a dispus trimiterea în judecată în stare de libertate a reclamantului pentru infracțiunea de înșelăciune. De asemenea, prin același rechizitoriu, s-a constatat că pentru faptele de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și instigare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor a intervenit prescripția specială, iar în privința infracțiunii de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni s-a dispus netrimiterea acestuia în judecată, întrucât din probele administrate în cauză nu a rezultat că acesta și-a manifestat voința de a constitui o asociere sau de a fi membru al acesteia în sensul de a exista o înțelegere, de a acționa potrivit unui plan în scopul săvârșirii infracțiunii.

Prin sentința penală nr. 981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 422/05.10.2011 pronunțată de Completul de 9 judecători, reclamantul a fost achitat, în baza art. 11 pct. 2 lit. a raportat la art. 10 lit. d C. proc. pen. pentru săvârșirea infracțiunii de înșelăciune în formă continuată, reținând că, în

cauză, faptele materiale reținute în sarcina acestuia nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune.

Astfel cum se reține în practica Curții de Casație și Justiție – Secția Penală, la data de 03.05.2010, s-a luat în examinare cauza privind pe inculpatul împreună cu alți inculpați, la această dată fiind dat citirii în ședință publică actul de sesizare al instanței, respectiv rechizitoriul nr.48/P/20.12.2006 întocmit de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – DNA, prin care s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului pentru infracțiunea de înșelăciune prevăzută de art. 215 alin. 1 și 3 Cod penal, respectiv s-a dispus încetarea urmăririi penale, în baza art. 11 pct. 1 lit. c Cod procedură penală și art. 10 lit. f și g Cod procedură penală ca urmare a împlinirii termenului de prescripție pentru infracțiunile de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și instigare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, iar în baza art. 11 pct. 1 lit. b și art. 10 lit. b, d Cod procedură penală s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală pentru infracțiunea prevăzută de art. 323 Cod penal.

Or, raportat la această dată certă – 3 mai 2010 – când a fost dat citirii rechizitoriul prin care s-a dispus încetarea urmăririi penale, în baza art. 11 pct. 1 lit. c Cod procedură penală și art. 10 lit. f și g Cod procedură penală ca urmare a împlinirii termenului de prescripție pentru infracțiunile de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual și instigare la infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, respectiv s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală în baza art. 11 pct. 1 lit. b și art. 10 lit. b, d Cod procedură penală pentru infracțiunea prevăzută de art. 323 Cod penal, Curtea constată că termenul de 18 luni prevăzut de art. 504 Cod procedură penală s-a împlinit la data de 03.11.2011.

Curtea reține că la data de 3 mai 2010 era în vigoare Vechiul Cod de procedură civilă ca și Decretul nr.167/1958 care reglementa prescripția extinctivă.

Potrivit art. 201 din Legea nr.71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr.287/2009 stabilesc că prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit, în același sens fiind și statuările Înaltei Curți de Casație și Justiție din cadrul deciziei nr.1/2014.

Ca urmare, caracterul de ordine publică al excepției prescripției extinctive decurgând din dispozițiile art. 18 din Decretul nr.167/1958 permit ca această excepție să fie invocată și direct în apel de către una dintre părți, în speță Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice.

Cum în speță momentul de la care curge termenul de prescripție, în acord cu art. 8 din Decretul nr.167/1958, se situează în mod cert la data de 3 mai 2010, pentru infracțiunile pentru care s-a dispus încetarea urmăririi penale respectiv scoaterea de sub urmărire penală, Curtea constată că termenul special de prescripție de 18 luni prevăzut de art. 504 Cod procedură penală s-a împlinit cel mai târziu la data de 03.11.2011.

Or, raportat la data introducerii acțiunii 11.03.2013, Curtea nu poate decât să constate că acțiunea introdusă de reclamant de reparare a pagubelor materiale și morale, motivat de comiterea unor erori judiciare decurgând din arestarea sa preventivă pentru aceste infracțiuni pentru care s-a dispus încetarea procesului penal, respectiv scoaterea de sub urmărire penală, este prescrisă.

Ca urmare, relativ la aceste infracțiuni nici nu se mai impune vreo analiză în ceea ce privește constatarea caracterului nelegal al privării de libertate de către organele judiciare penale, așa cum a susținut apelantul Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

În ceea ce privește infracțiunea de înșelăciune pentru care reclamantul a fost trimis în judecată prin rechizitoriul nr.48/P/20.12.2006 și pentru care există hotărâre penală - sentința civilă nr.981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – secția penală, de achitare a acestuia în baza art. 11 pct. 2 lit. a raportat la art. 10 lit. d Cod procedură penală,

Curtea apreciază că raportat la data pronunțării deciziei nr.422/05.10.2011 a Înaltei Curți de Casație și Justiție complet de 9 judecători, prin care a rămas definitivă această sentință, față de data introducerii acțiunii – 11.03.2013, cererea reclamantului nu este prescrisă, termenul de 18 luni prevăzut de art. 506 Cod procedură penală împlinindu-se abia la data de 05.04.2013.

Ca urmare, Curtea va analiza numai în raport de această infracțiune critica invocată de apelantul Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în sensul că numai un organ judiciar penal poate să constate caracterul nelegal al privării de libertate pentru a fi incident art. 504 Cod procedură penală.

Astfel, Curtea reține că, potrivit art. 48 alin. (3) din Constituție, statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare.

Așa cum s-a decis în contenciosul constituțional prin Decizia nr. 45/1998, principiul responsabilității statului față de persoanele care au suferit din cauza unor erori judiciare săvârșite în procesele penale trebuie aplicat tuturor victimelor unor asemenea erori, fiind inadmisibil ca anumite erori judiciare neimputabile victimei să fie suportate de aceasta.

Chiar în absența unei atare statuări exprese a organelor judiciare penale, respectiv a instanței penale cu privire la legalitatea sau nelegalitatea măsurii arestării preventive, Curtea nu poate să nu aibă în vedere finalizarea procesului penal prin hotărârea penală de achitare a reclamantului - sentința civilă nr.981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – secția penală, rămasă definitivă - care se impune cu autoritate de lucru judecat instanței civile, potrivit art. 22 din Codul de procedură penală și care dispune în sensul că: „Hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia”, hotărâre din care rezultă neîndoiios caracterul nelegal al privării de libertate.

Astfel, din considerentele sentinței civile nr.981/08.06.2010 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – secția penală, de achitare a reclamantului în baza art. 11 pct. 2 lit. a raportat la art. 10 lit. d Cod procedură penală, Curtea reține că: „nu există probe că inculpatul (...) acuzat în aceiași termeni ar fi urmărit prin manopere amăgitoare față de bancă să realizeze foleaze materiale prin însușirea banilor din patrimoniul băncii în mod injust”. „Transferul acestor activități prin decizia conducerii băncii către inculpații și Cociug Lucian reprezintă o renunțare conștientă la aplicarea normelor legale în materie și nu o manoperă ocultă de inducere în eroare din partea inculpatului (...). Așa cum s-a arătat prejudiciul suferit de bancă este rezultatul acțiunilor ilegale, abuzive ale băncii (cum de altfel reține și rechizitoriul) conjugate cu neputința inculpaților de a ține sub control executarea contractelor. Prin urmare, în cauză nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de înșelăciune nici cu privire la faptele inculpaților”.

Din cele arătate mai sus rezultă că reclamantul, de vreme ce s-a reținut lipsa de vinovăție a sa, a fost victima unei erori judiciare, care a avut drept consecință lipsirea de libertate a acestuia. Ca urmare, prezumția sa de nevinovăție a fost grav încălcată prin faptul că a fost lipsit de libertate pentru o faptă pentru care ulterior a fost achitat.

Curtea are în vedere, totodată, și prevederile art. 5 pct. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căroră: „Orice persoană care este victima unei arestări sau unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații”, prevederi care se impun prezentei instanțe de vreme ce România a devenit parte contractantă la Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale, în acord cu dispozițiile art. 20 din Constituția României.

Or, articolul 5 alineat 3 din Convenție, prevede că: „Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute la alineatul 1 litera c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a unui alt magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare (...).”

În cauza de față, arestarea reclamantului a fost dispusă de către procuror în condițiile vechilor reglementări ale Codului de procedură penală privind măsura arestării preventive.

Or, cu privire la calitatea de magistrat a procurorului care a luat măsura arestării preventive, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Pantea împotriva României (hotărârea din 3 iunie 2003) a reamintit că „în cauza *Vasilescu c. României* ([hotărârea din 22 mai 1998](#), Culegerea de hotărâri și decizii 1998-III, p. 1075, § 40, 41) a statuat deja, pe terenul [articolului 6](#) alineatul 1 din Convenție, că în România, procurorii, acționând în calitate de reprezentanți ai Ministerului Public, subordonați, mai întâi, procurorului general, apoi ministrului justiției, nu îndeplinesc condiția de independență în raport cu puterea executivă. Curtea nu identifică nici un motiv care ar conduce la o concluzie diferită în speță, de această dată, pe terenul [articolului 5](#) alineat 3 din Convenție, din moment ce independența față de executiv este inclusă printre garanțiile pe care le presupune noțiunea de "magistrat", în sensul articolului 5 alineat 3 din Convenție (*Schiesser*, sus-menționată, § 31)".

Având în vedere cele expuse anterior, Curtea de contencios european a concluzionat că procurorul care a dispus arestarea preventivă a reclamantului nu era un "magistrat", în sensul articolului 5 alineat 3 din Convenție".

Așa fiind, și din această perspectivă, prezenta instanță nu poate decât să constate caracterul nelegal al măsurii arestării preventive a reclamantului, aspect ce dă dreptul reclamantului la obținerea reparării prejudiciului încercat ce i-a fost produs prin măsura lipirii de libertate, prin antrenarea răspunderii statului în condițiile art. 504 Cod procedură civilă.

De altfel, printr-o jurisprudență constantă a Curții Constituționale (care a determinat și adoptarea Legii nr. 281/2003, act normativ care a pus în concordanță aceste dispoziții legale din Codul de procedură penală cu deciziile adoptate anterior) s-a statuat, ținându-se seama și de art. 5 pct.5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (prin prisma art. 20 din Constituție), asupra neconstituționalității oricăror limitări aduse de legiuitor a ipotezelor în care statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale.

Pe de altă parte, prin aceleași decizii s-a apreciat că prevederile art. 504 C.proc.pen. erau neconstituționale numai sub raportul sferei lor de aplicare, nu și sub acela al condițiilor reparării pagubelor pricinuite prin erorile judiciare, întrucât art. 48 alin.3 din Constituție lasă la opțiunea legiuitorului stabilirea condițiilor procedurale în care dreptul la reparatii poate fi exercitat.

Condiția sus-menționată – aceea a luării unei măsuri de privare sau restrângere de libertate în mod nelegal – a fost însă apreciată constant în jurisprudența Curții Constituționale, ca, de altfel, și în cazul altor cerințe impuse de lege pentru exercitarea dreptului la acces liber la justiție, ca fiind în concordanță cu dispozițiile constituționale ale art. 21 și art. 126 alin.2, reținându-se în plus, față de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, că acest drept nu este absolut și poate fi ca atare subiectul unor limitări sau condiționări atâta timp cât nu este atinsă însăși substanța sa.

Această condiție este însă întrunită în prezenta cauză, așa cum deja s-a menționat.

Referitor la despăgubirile materiale și morale, prioritar, Curtea urmează să aibă în vedere la stabilirea cuantumului acestora, doar infracțiunea de înșelăciune pentru care prezenta acțiune s-a constatat a fi încă în termenul de prescripție.

În ce privește daunele materiale solicitate, Curtea apreciază corectă soluția instanței de fond. Astfel, Curtea are în vedere faptul că, urmare a lipirii de libertate pe o perioadă de 299 zile, reclamantul a înregistrat un prejudiciu determinat de faptul că a fost trecut în rezervă anticipat, diminuându-se astfel drepturile materiale de care ar fi beneficiat dacă nu ar fi fost supus respectivelor măsuri de restrângere a libertății.

În acest sens, la dosar sunt dovezi în sensul că reclamantul a fost trecut în rezervă la data de 15.05.1999, respectiv că acesta a fost pensionat anticipat.

Potrivit raportului de expertiză efectuat în cauză, diferența dintre pensia la care ar fi fost îndreptățit reclamantul în situația în care ar fi fost pensionat în septembrie 2008 și cea stabilită în anul 1999, raportată la perioada septembrie 2008 - iunie 2014, este de 60.468 lei, iar diferența dintre solda de încasat pentru perioada mai 1999 - septembrie 2008 și pensia netă încasată este de 76.792 lei.

Așa fiind, Curtea apreciază că, raportat la art. 505 Cod procedură penală, în mod corect a constatat instanța de fond că reclamantul este îndreptățit la despăgubiri reprezentând daune materiale în cuantum de 137.260 lei.

În privința daunelor morale, Curtea reține aspecte de ordin doctrinar și jurisprudențial, potrivit cu care, dată fiind natura prejudiciului care le generează, nu există criterii precise pentru determinarea lor. Însă, despăgubirea bănească acordată pentru repararea unui prejudiciu nepatrimonial nu poate fi refuzată prin invocarea unei imposibilități de stabilire a unei corespondențe exacte între cuantumul acestei despăgubiri și gravitatea prejudiciului pe care ar trebui să-l repare.

Problema stabilirii despăgubirilor pentru daune morale nu se reduce la cuantificarea economică a unor drepturi și valori nepatrimoniale cum ar fi demnitatea, onoarea, ori suferința psihică încercată de cel ce le pretinde. Ea presupune o apreciere și evaluare complexă a aspectelor în care vătămările produse se exteriorizează și pot fi astfel supuse puterii de apreciere a instanțelor de judecată.

Prin urmare, chiar dacă valorile morale nu pot fi evaluate în bani, atingerile aduse acestora îmbracă forme concrete de manifestare, iar instanța are astfel posibilitatea să aprecieze intensitatea și gravitatea lor și să stabilească dacă o sumă de bani și în ce cuantum, este potrivită pentru a repara prejudiciul moral produs.

În cauza de față, Curtea reține că, în mod îndubitabil, arestarea reclamantului pe o perioadă destul de lungă de 299 de zile și cercetarea sa pe parcursul mai multor ani, a determinat înregistrarea de către acesta a unui prejudiciu moral, timp în care a planat asupra sa, suspiciunea că s-ar face vinovat de infracțiunile menționate, fiind afectate, așa cum a reținut și prima instanță, în mod implicit, acele atribute ale persoanei care influențează relațiile sociale - onoare, reputație - precum și pe cele care se situează în domeniul afectiv al vieții umane - relațiile cu prietenii, apropiații, vătămări care își găsesc expresia cea mai tipică în durerea morală încercată de victimă și de familia acestuia.

Mai mult, îndubitabil, reclamantul a resimțit inconveniente de ordin fizic datorate pierderii confortului avut în stare de libertate.

De asemenea, imposibilitatea reclamantului de a fi alături de familie și de a-și desfășura normal viața privată, a determinat, în mod îndubitabil, înregistrarea unui prejudiciu moral.

Astfel, potrivit dovezilor de la dosar, în această perioadă de timp căsătoria reclamantului s-a destrămat, iar fiul acestuia, aflat la vârsta adolescenței, când se formează și personalitatea unui copil, fiind lipsit de supravegherea tatălui, a devenit consumator de droguri ceea ce a avut urmări dramatice, conducând în final la decesul acestuia, astfel cum rezultă din certificatul de deces aflat la dosar.

Totodată, Curtea reține, ca și prima instanță, că privarea nelegală de libertate a reclamantului a avut consecințe nefavorabile și asupra carierei sale profesionale. Astfel, reclamantul, la momentul arestării sale, se afla într-un moment de maximă valorificare a pregătirii profesionale constând în absolvirea școlii militare de ofițeri activi, urmate de studii superioare de politehnică și activarea în domeniul apărării antiaeriene și informaticii.

Nu în ultimul rând, Curtea apreciază că în mod corect a reținut prima instanță că reputația sa socială și profesională au fost știrbite ca urmare a percepției publice create prin

faptul arestării sale, imaginea sa publică a fost compromisă ca urmare a faptelor de care a fost acuzat și a intensei mediatizări a cazului în presa centrală, ca fiind un caz de mare corupție.

Curtea reține că nu există un sistem care să repare pe deplin daunele morale constând în dureri psihice și fizice.

Plecând de la aceste aspecte de principiu, Curtea apreciază că se poate acorda victimei o indemnitate cu caracter compensatoriu, în echivalent bănesc, care permite victimei să-și aline rezultatul dezagreabil al faptei ilicite. Curtea sesizată cu repararea prejudiciului nepatrimonial urmează să stabilească o sumă necesară pentru a procura acesteia satisfacții de ordin moral susceptibile de a-i valoarea de care a fost privată.

Pentru cuantificarea efectivă a prejudiciului suferit, Curtea urmează să aibă în vedere valoarea despăgubirilor nepatrimoniale acordate de Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și Curtea Europeană a Drepturilor Omului în situații similare.

Reținând că este de netăgăduit că orice reținere, arestare și inculpare pe nedrept, produce celor în cauză, suferințe pe plan moral și social, că astfel de măsuri lezează demnitatea și onoarea, libertatea individuală, drepturi personal nepatrimoniale ocrotite de lege și că, din acest punct de vedere, le produce un prejudiciu moral care justifică acordarea unei compensații materiale, Curtea a apreciat că pentru cuantificarea efectivă a acestui prejudiciu trebuie folosit drept criteriu valoarea despăgubirilor nepatrimoniale acordate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în situații similare.

Astfel, *prin decizia civilă nr. 5626 din 15 mai 2009, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în dosarul nr. 27991/3/2009*, daunele morale au fost stabilite la suma de 140.000 lei pentru reclamantul care a suferit o privare de libertate de 3 luni, având o vârstă înaintată la data arestării de 65 de ani, procesul finalizându-se cu o soluție de achitare pentru că fapta nu a fost săvârșită de inculpat. Înalta Curte a apreciat că această sumă de bani respectă proporționalității daunelor morale acordate cu intensitatea și gravitatea suferințelor fizice și psihice încercate de victimă.

Prin decizia civilă nr. 4505 din 3 iulie 2008, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția civilă și de proprietate intelectuală a admis recursul declarat de reclamant, a casat în parte decizia recurată și a obligat Ministerul Economiei și Finanțelor, ca reprezentant al Statului Român, să plătească reclamantului suma de 100.000 lei (RON), reprezentând daune morale, față de perioada arestării nelegale a reclamantului, 17 ianuarie 1985 – 2 mai 1985, de atingerea adusă de această măsură prestigiului, demnității și de suferințele fizice și psihice cauzate acestuia.

Astfel, în cauza *Dragoțoniu și Militaru-Pidhorni împotriva României* (hotărârea din 24.05.2007), Curtea a constatat încălcarea art. 6 alin. 1 din Convenție, întrucât cei doi reclamânți au fost condamnați pentru fapte care nu constituiau în momentul comiterii lor o infracțiune în dreptul național și a obligat statul pârât să plătească fiecăruia dintre reclamânți 3.000 de euro pentru prejudiciul moral.

Referitor la această cauză, instanța de apel reține că unul dintre reclamânți a fost arestat în perioada 15.09.1994-23.09.1994. La 20.01.1995 cei doi reclamânți au fost arestați preventiv, arestarea lor fiind prelungită succesiv.

În cauza Pantea împotriva României (hotărârea din 3.06.2003), Curtea a reținut încălcarea art.3 din Convenție, față de tratamentele inumane și degradante suportate de reclamant și față de lipsa unei anchete efective, a art.5 alin.1, întrucât a fost menținut în detenție după expirarea mandatului de arest, încălcarea art. 5 alin. 3, întrucât procurorul care a ordonat deținerea reclamantului nu avea calitatea de magistrat, încălcarea art.5 alin.4, având în vedere că instanța nu a statuat într-un termen scurt asupra legalității măsurii arestării preventive, a art.5 alin.5 și a art.6 alin.1 din Convenție, apreciind că autoritățile sunt răspunzătoare pentru întârzierea globală în soluționarea cauzei. Curtea, după ce a reținut

aceste multiple încălcări ale drepturilor omului și de o gravitate deosebită, a obligat statul pârât să plătească reclamantului suma de 40.000 euro, pentru daune materiale și morale.

Referitor la această cauză, instanța de apel reține că reclamantul a fost arestat în perioada 20.07.1994 - 28.11.1994, iar în cursul deținerii sale a suferit lovituri și răni multiple și nu i s-a acordat asistență medicală adecvată.

Față de aspectele reținute mai sus, Curtea constată întemeiată în parte cererea reclamantului de acordare a daunelor morale, urmând ca pârâtul să fie obligat cu titlu de daune morale, la plata către reclamant a sumei de 350.000 lei pentru fapta ilicită constând în încălcarea libertății persoanei.

La stabilirea cuantumului, instanța de apel a avut în vedere consecințele negative suferite, pe plan fizic și psihic, importanța valorilor morale lezate, măsura în care au fost vătămate aceste valori, faptul că a fost reținut o perioadă mare de timp, iar cercetarea judecătorească s-a întins pe parcursul mai multor ani, ce a prelungit starea de disconfort a reclamantului, dar și faptul că aceste despăgubiri sunt acordate doar pentru reținerea ilegală a reclamantului pentru săvârșirea infracțiunii de înșelăciune, pentru celelalte infracțiuni constatându-se prescripția acțiunea sa.

În consecință, față de considerațiile de fapt și de drept expuse, Curtea, în temeiul art. 480 Cod procedură civilă, va admite apelurile, va schimba, în parte, sentința apelată, în sensul că va admite excepția prescripției dreptului material la acțiune pentru pretenția în legătură cu infracțiunile de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual, instigare la infracțiunea de abuz în serviciu și asociere pentru săvârșirea de infracțiuni și va respinge aceste pretenții ca prescrise, va obliga pârâtul, către reclamant la plata daunelor morale în sumă de 350.000 lei (treisutecinzecimii lei), menținând restul dispozițiilor sentinței apelate.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII
D E C I D E:

Admite apelurile declarate de apelantul MINISTERUL PUBLIC – PARCHESTUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE – DIRECȚIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE, cu sediul în București, str.Știrbei Vodă nr.79-81, sector 1, și de apelantul pârât STATUL ROMÂN PRIN MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE cu sediul în București, str.Speranței nr.40, sector 2, și în București, str.Apolodor nr.17, sector 5, împotriva sentinței civile nr.756/10.03.2015, pronunțată de Tribunalul Ilfov, în contradictoriu cu intimatul reclamant, cu domiciliul ales la

Schimbă, în parte, sentința apelată, în sensul că:

Admite excepția prescripției dreptului material la acțiune pentru pretenția în legătură cu infracțiunile de fals material în înscrisuri oficiale, fals intelectual, instigare la infracțiunea de abuz în serviciu și asociere pentru săvârșirea de infracțiuni și respinge aceste pretenții ca prescrise.

Obligă pârâtul, către reclamant, la plata daunelor morale în sumă de 350.000 lei (treisutecinzecimii lei).

Menține restul dispozițiilor sentinței apelate.

Definitivă.

Pronunțată în ședința publică din 14.04.2016.